

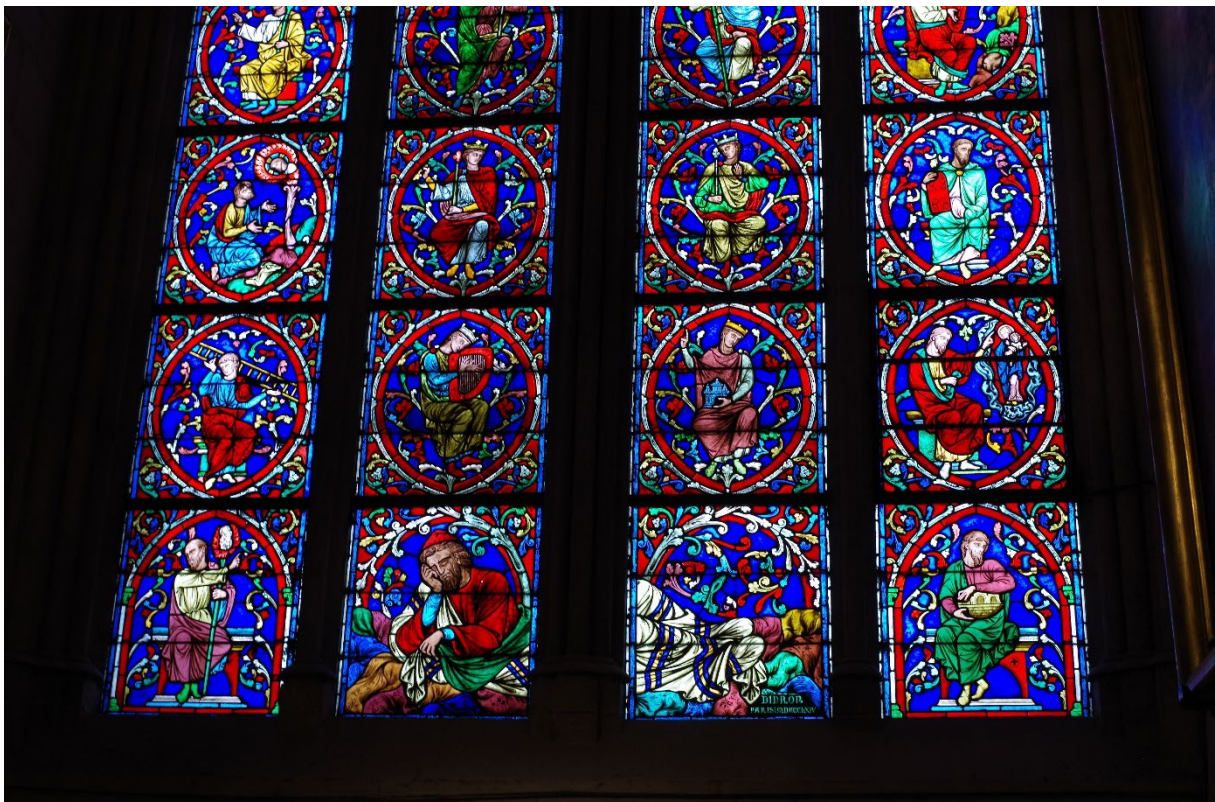
De Cisterciënzer Abdijkerk in het dubbelklooster in Loosduinen

is een fascinerend stukje geschiedenis. Hoewel het nu een ingetogen protestantse kerk is in een Haagse woonwijk, herbergt het de muren van de oudste kerk van Den Haag. Historisch overzicht van deze bijzondere plek: De canonieke Stichting geschiedde in de 13e eeuw. Vermoedelijk op basis van een schenking van de Graaf van Holland. De oorsprong van de kerk ligt in de 13e eeuw, rond 1228-1230. Floris IV was hierbij de oprichter met de stichting van een fundatie of afgezonderd doelvermogen voor het bouwen van een stenen bedehuis: De graaf van Holland stichtte hier een nonnenklooster voor de orde van de Cisterciënzers. Deze Orde is een congregatie die behoort tot de federatie van Benedictijner kloostervestigingen in West-Europa.

Het Loosduinse kloostercomplex werd ook tijdelijk een dubbelklooster, aangezien in de Madesteinse broeken door Cisterciënzer Fraters uit het Vlaamse Lissewege een tijdelijk dubbelklooster werd aangelegd voor de duur van die waterstaatkundige ontginning. De Cisterciënzers hadden in West-Vlaanderen rondom de IJzer al diverse polderontginningen verricht, om land te winnen voor de Heilige Stoel als rechtsorganisatie. Vandaar dat de kerk veel Scheldegotische elementen laat zien, waaronder de achtkantige derde geleding van de toren met zijn opvallende terugspringende moluren. Van het klooster resteert alleen nog, en dat maar gedeeltelijk, de abdijkerk, ingericht om de getijden te zingen in het priesterkoor die (evenals de Ridderzaal) gebouwd werd in een overgangsstijl, tussen de romaanse en gotische bouwstijl in, onder invloed van de Scheldegotiek. Mogelijk komt dit omdat het klooster onder

voogdij stond van Vlaamse abdijen. De Benedictijnen hebben eigenlijk door deze soort infrastructurele projecten heel West Europa voor het Christendom gewonnen, met het uitdrukkelijk geopolitiek oogmerk land te kunnen claimen voor de Stedehouder Christi en Zijn organisatie. Elders deden ze dat door agrarische ontginningen, wegaanleg, uiteraard met bruggenbouw en bedammingen, beurtvaart- en kondschapdiensten, maar in Holland uiteraard door enorme interregionale dijkages en droogleggingen, want dat land liep maar steeds weer onder bij noordwesterstormen en springvloed. Zo ook in Madestein, waarbij ze dat dubbelklooster bezigden als poldercentrum. Verderop bij Schie-dam, de Leidschen-Dam en de Rotte-Dam en bij de Delf deden ze dat ook. Was de ontginning voltooid en verkaveld, dan stichtten ze scholen waar het lezen en schrijven onderricht werd, het Kerklatin en het zingen van de Evangeliën en de getijden volgens de periodieken van de zonnenwendes in dat Avondland, waarbij ze vervolgens ook bibliotheken neerzetten en klerken verder opleidden om als ambtenaren het rijk van God te dienen dat ze zelf hielpen scheppen. Dat rijk beheerden ze vervolgens in opdracht van monarchen die zetbazen moesten blijven van de Paus. Ook met militaire middelen, indien het doel die middelen kon rechtvaardigen. Ook via Loosduinen. Het oord van de loze duinen, verwaaiend in de wind. Zo ontstond de connectie met de grafelijkheid verderop in het Bos van die Graaf, 's Gravenhagen in diens ridderzaal, die veel met het Abdijcomplex gemeen heeft.

Doel: Het klooster diende niet alleen voor religieuze devotie, maar ook als een teken van grafelijke macht en als laatste rustplaats voor de adel. Zo ligt de vrouw van Floris IV, Machteld van Brabant, hier begraven. De architectuur is niet eenduidig: het betreft een overgangsstijl waaraan vooral in de negentiende eeuw veel schade is berokkend door twee neogothische asymmetrische transepten aan het schip te plaatsen, die volkomen detoneerden. De kerk is een schoolvoorbeeld van de *romano-gotiek*. Dit is een overgangperiode waarin de zware, ronde vormen van de romaanse stijl langzaam plaatsmaakten voor de spitsere, lichtere vormen van de gotiek. Baksteen: Het was een van de vroege grote baksteenbouwwerken in de regio. Alleen de tweede en derde geledingen van de toren bleven min of meer intact. De robuuste toren uit circa 1250 is nog afgezien van de torenhal grotendeels origineel en geeft de kerk haar karakteristieke, weerbare uiterlijk.

De Tachtigjarige Oorlog luidde het verval in. De 16e eeuw was een rampzalige periode voor de abdij. Beleg van Leiden: Tijdens de strijd tegen de Spanjaarden (rond 1574) werd het kloostercomplex grotendeels verwoest. De gebouwen werden door zowel de geuzen als de Spanjaarden gebruikt als versterking of kwartier. Reformatie: Na de verwoestingen werden de resterende kloostergebouwen afgebroken. Alleen de kerk bleef (deels) gespaard en ging over in protestantse handen. De Legende van de 365 Kinderen liet de kerk nog steeds fungeren als concentratiepunt van bedevaarten. Je kunt de historie van Loosduinen niet bespreken zonder die beroemde legende van Gravin Margaretha van Henneberg. Volgens de overlevering zou zij in het jaar 1276 na

een vervloeking door een arme vrouw op één dag 365 kinderen hebben gebaad.

denhaag.wiki

De kinderen zouden in de abdijkerk zijn gedoopt en kort daarna zijn overleden. Nog steeds trekken de twee koperen doopbekkens in de kerk nieuwsgierigen aan die dit wonderlijke (en medisch onmogelijke) verhaal willen nagaan. Tegenwoordig staat de kerk bekend als de Abdijkerk. Ondanks diverse ingrijpender restauraties (onder andere in de vroege 20e eeuw en rond 1970) ademt het interieur nog steeds de serene, sobere sfeer die past bij de Cisterciënzer traditie: geen overbodige opsmuk, maar focus op licht en verhoudingen. Jammer is echter wel dat het apsiscomplex volledig is weggebroken om een zware muur te bouwen waaraan een zware preekstoel kon worden bevestigd als plaats voor de dienst van het Woord, waaraan de protestantse leer over de Openbaring nu eenmaal de grootste aandacht wil blijven besteden.